

Εξομολόγηση ενός προσφυγόπουλου β' γενεάς

Η εικόνα της Αγίας Βαρβάρας

Όταν ήμουν μικρός παραθερίζαμε τα καλοκαίρια στο σπίτι της μικρασιάτισσας γιαγιάς μου, στο Μπογιάτι της Αττικής, τον σημερινό Άγιο Στέφανο. Ολόκληρο το σπίτι απέπνεε μια γλυκιά ατμόσφαιρα ηρεμίας και καλωσύνης, με τα μιντέρια του, τα χαλιά του, τα κίλιμα στους τοίχους και το μαγκάλι που περίμενε στη γωνιά πότε να'ρθει ο χειμώνας να παρηγορήσει με τη θαλπωρή του τη βασανισμένη πρεσβύτισσα, πού ξεριζώθηκε από την πατρίδα της, τη Σύλλη του Ικονίου, και ήρθε στην Ελλάδα, χήρα με τέσσερα μικρά παιδιά. Είχε μάλιστα φέρει μαζί της κι' άλλα δυο παιδάκια μιας ξαδέρφης της, που είχαν μείνει πεντάρφανα και δεν μπορούσε βέβαια να τα αφήσει στην Τουρκιά, κάποιος έπρεπε να τα πάρει μαζί του, να τα φροντίσει κι' αυτά και να τα μεγαλώσει. Μόνη της, χωρίς άντρα, πάλεψε να τα στεγάσει, πρώτα στο αντίσκηνο, δυο ολόκληρα χρόνια, έπειτα στην παράγκα που έστησε στα Κουντουριώτικα της Αθήνας. Ένας Θεός ξέρει τι θα τράβηξε η άμοιρη γυναίκα για να αναστήσει έξι παιδιά στην Ελλάδα, που σ' όλη της τη ζωή την ονειρευότανε και την καμάρωνε σαν μάνα - πατρίδα αλλά τώρα έβλεπε πως αυτή της φερότανε σαν μητριά....

Εκεί στο σπιτάκι της στο Μπογιάτι το πιο αγαπημένο της δωμάτιο, όπου καθότανε και κούρνιαζε τα βράδια, ήταν γεμάτο από εικονίσματα. Στο κέντρο ήταν η εικόνα της Αγίας Βαρβάρας. Ένα καντήλι άναβε μπροστά της, μέρα νύχτα. Αλίμονο αν τύχαινε να σβήσει. Με προσευχές και γονυκλισίες το άναβε πάλι αμέσως και ακούγονταν τα « *Ἡμαρτον* » μέχρι έξω. Απ' όλες τις εικόνες που είχε φέρει μαζί της από την πατρίδα η Άγια Βαρβάρα ήταν εκείνη που λάτρευε και πρόσεχε περισσότερο.

Αυτή η περίεργη προσκόλληση της γιαγιάς στην εικόνα της Αγίας Βαρβάρας μου κινούσε πάντα την περιέργεια. Όσπου μια καλοκαιριάτικη μέρα την έφερα από ‘ δω, την έφερα από ‘ κει, και τέλος την κατάφερα να μου εξηγήσει τους λόγους αυτής της προσήλωσης. Παρόλο που δεν ήθελε να ξαναθυμάται τα όσα τράβηξε στην πατρίδα της, ούτε τον τρόπο που ο άντρας της πέθανε από τα βάσανα και τις κακουχίες στα « αμελέταμπουρού», ούτε την οδύσσεια του ξεριζωμού ολόκληρου του χωριού της, έστερξε εκείνη την ημέρα να μου ανοίξει την καρδιά της.

« - Καθόμουνα (είπε η βασανισμένη γερόντισσα) μια μέρα στην εξώπορτα του σπιτιού μας στη Σύλλη. Δίπλα στο σπίτι μας, σχεδόν κολλητά, ήταν το εκκλησάκι της Αγίας Βαρβάρας. Από μικρή το ένιωθα σαν να ήταν δικό μας κι’ αυτό. Το περιποιότανε η μητέρα μου και μετά συνέχισα κι’ εγώ. Το σκούπιζα, άναβα τα καντήλια, το στόλιζα με τσεβρέδες και λουλούδια στη γιορτή της που ερχόταν ο παπάς να λειτουργήσει (4 Δεκεμβρίου) και κάθε μέρα εκεί προσευχόμουνα.

Εκείνη τη μέρα λοιπόν περνούσε μια σεβάσμια γυναίκα, σταμάτησε στην πόρτα μας, και μου λέει :

- Έχω μια εικόνα της Αγίας Βαρβάρας και την πουλάω.

»Αμέσως σκέφτηκα πως, ενώ στο σπίτι είχαμε πολλές εικόνες, μια Αγία Βαρβάρα δεν είχαμε. Δέχτηκα αμέσως την τιμή που μου ζήτησε, η άγνωστη, πήρα το εικόνισμα και μπήκα στο σπίτι για να της φέρω τα χρήματα. Φαντάσου όμως την έκπληξή μου όταν, βγαίνοντας με τα λεφτά στο χέρι, είδα πως η γυναίκα είχε εξαφανιστεί !.. Έψαξα από δω, έψαξα από κεί, ρώτησα τη γειτονιά, ρώτησα τους περαστικούς, κανένας δεν είχε δει τίποτα.

» Ε ! Τότε κατάλαβα.... Ήταν η ίδια η Αγία Βαρβάρα, παιδί μου, που μου έφερε την εικόνα της. Από τότε την έχω και τη φυλάω σαν τα μάτια μου και περισσότερο. Όσο ζω θα την έχω πάνω από το προσκέφαλό μου και σ’ αυτήν θα προσεύχομαι.....»

Δεν χρειάζεται να πω πόσο με εντυπωσίασε αυτή η διήγηση, που την είπε βέβαια στο γλωσσικό ιδίωμα της πατρίδας της. Από τότε κάθε φορά που πήγαινα στο Μπογιάτι κοίταζα κι' εγώ με δέος την εικόνα που η ίδια η Αγία Βαρβάρα την είχε φέρει στη γιαγιά μου. Κάπου - κάπου προσευχόμουν κι' εγώ σ' αυτή.

Όμως μεγάλωνα και ένιωθα σιγά-σιγά ένα πνεύμα αμφισβήτησης και το δαιμόνιο του ορθολογισμού να αναπτύσσεται μέσα μου. Όλα τα εξέταζα πάλι από την αρχή. Εκεί λοιπόν, στα χρόνια της εφηβείας, η περιπαικτική διάθεση και η ανατρεπτική στάση που κυριαρχούν σε όλους μας, μ' έκαναν να ξαναφέρω το ζήτημα της εμφάνισης της Αγίας Βαρβάρας σαν θέμα νέας συζήτησης :

- *Πες μου γιαγιά, τι φορούσε η Αγία Βαρβάρα όταν σου έφερε την εικόνα ;*
- *Παιδί μου ήταν ντυμένη σεμνά , σαν αγία γυναίκα.*
- *Δεν μου λες γιαγιά . Φόραγε ταγιέρ ή φόρεμα ντε πιές ; Τα μαλλιά της πως τα είχε χτενισμένα ; Μήπως τα είχε περμανάντ ; Φόραγε γόβες ή κάλτσες ναύλον ;*

Τέτοιες κουβέντες ήταν σωστές μαχαιριές γι' αυτήν. Άστραφταν τα μάτια της γερόντισσας και με κατακεραύνωνε με χαρακτηρισμούς καθόλου κολακευτικούς για μένα που τους έλεγε μάλιστα στη δική της γλώσσα, στα σιλλιώτικα, εκείνο το περίεργο ελληνικό ιδίωμα που σήμερα δεν μιλιέται πια από κανέναν

- *Αχμάκη ! Κιατ' που καλατζεύγεις τσοντ' είναι ; Ρεν τροπιάζεσι ; Γιαβλού ζουλειές ειν' τούτες. Ανουμους πήριν τα μυαλά σου. Τσεινης αεικόνα άγια αεικόνα ένι. (Ανόητε ! Αυτά που λές τι είναι ; Δεν ντρέπεσαι ; Διαβόλου δουλειές είναι αυτές. Ο άνεμος πήρε τα μυαλά σου. Εκείνης η εικόνα άγιο πράγμα είναι).*

Αφού ξέσπαγε όμως ο θυμός της έλεγε πάντα :

- *Σεός να σου χαρίσει ! (Ο Θεός να σ' έχει καλά)*

Εγώ μαζευόμουν, σιωπούσα, αλλά μετά από κάμποσο καιρό ξανάφερνα πάλι την ίδια συζήτηση. Κούρντιζα τη γιαγιά κι' εκείνη πάλι με μάλωνε. Όμως χωρίς κακία, προσπαθώντας πάντα να με φέρει στο δρόμο το σωστό.

Καημένη γιαγιά ! Κοντεύει μισός αιώνας από τότε που έφυγες, ευτυχισμένη που είδες τα παιδιά και τα εγγόνια σου να προκόβουν στη μητριά πατρίδα, αλλά κανείς δεν μπόρεσε να σου κλονίσει την πεποίθηση πως η ίδια η αγία Βαρβάρα ήταν αυτή που σου εμπιστεύτηκε το εικόνισμά της, γιατί ήξερε πως πολύ την αγαπούσες. Κι ο βλάσφημος και περιγελαστής εγγονός σου, που έφτασε κιάλας τα χρόνια σου, σου ζητάει ταπεινά συγγνώμη για τα αθώα πειράγματά του, που πολύ σε στενοχωρούσαν γιατί αμφέβαλε για όσα του είχες εκμυστηρευθεί....

Τάκης Σαλκιτζόγλου

(από την εφημερίδα
Μικρασιατική Ηχώ
τεύχος Μαρτίου 2008)